

به نام خدا

اقتصاد در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

www.gamcenter.ir

مسعود براتی

مرکز آموزشی گام

دوره پاییزه اقتصاد مقاومتی - ۱۳۹۴

آسیب شناسی مختصر

- کم توجهی به قانون اساسی در تصمیم گیری ها
- سیاست های کلی اصل ۴۴ نقطه عطف توجه به قانون اساسی
- بسیاری از سوالات مبنایی در قانون اساسی پاسخ روشن دارد

مقدمه قانون اساسی

مقدمه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

قانون اساسی تضمین‌گر نفی هر گونه استبداد فکری و اجتماعی و **انحصار اقتصادی** می‌باشد و در خط گسستن از سیستم استبدادی، و سپردن سرنوشت مردم به دست خودشان تلاش می‌کند. (ویضع عنهم اصرهم والاغلال التي كانت علیهم).

در تحکیم بنیادهای اقتصادی، اصل، رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل اوست **نه همچون دیگر نظام‌های اقتصادی تمرکز تکاثر ثروت و سودجویی**، زیرا که در مکاتب مادی، اقتصاد خود هدف است و بدین جهت در مراحل رشد، اقتصاد عامل تخریب و فساد و تباهی می‌شود، **ولی در اسلام اقتصاد وسیله است** و از وسیله انتظاری جز کارایی بهتر در راه وصول به هدف نمی‌توان داشت.

با این دیدگاه **برنامه اقتصاد اسلامی فراهم کردن زمینه مناسب برای بروز خلاقیت‌های متفاوت انسانی است و بدین جهت تأمین امکانات مساوی و متناسب و ایجاد کار برای همه افراد** و رفع نیازهای ضروری جهت استمرار حرکت تکاملی او بر عهده حکومت اسلامی است.

استقلال اقتصادی

عدالت اقتصادی

دو اصل مبنایی اقتصاد
قانون اساسی

استقلال اقتصادی

- اصل دوم قانون اساسی
- ج - نفی هر گونه ستمگری و ستم کشی و سلطه گری و سلطه پذیری، **قسط و عدل و استقلال** سیاسی و **اقتصادی** و اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تأمین می کند.
- اصل سوم قانون اساسی
- **تأمین خودکفایی** در علوم و فنون و **صنعت و کشاورزی** و امور نظامی و مانند اینها.
- اصل چهارم و سوم:
- برای **تأمین استقلال اقتصادی** جامعه
- **جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.**
- تأکید بر **افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی** که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به **مرحله خودکفایی** برساند و از **وابستگی** برهاند.

عدالت اقتصادی

اصل دوم قانون اساسی

ج - نفی هر گونه ستمگری و ستم کشی و سلطه گری و سلطه پذیری، **قسط و عدل و استقلال** سیاسی و **اقتصادی** و اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تأمین می کند.

اصل سوم قانون اساسی

دولت جمهور اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح، و تسهیل و تعمیم آموزش عالی.

مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، **اقتصادی**، اجتماعی و فرهنگی خویش.

رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه های مادی و معنوی.

پی ریزی اقتصادی صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت **ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن** هر نوع **محرومیت** در زمینه های **تغذیه** و **مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه**.

عدالت اقتصادی

اصل بیست و هشتم:

هر کس **حق** دارد **شغلی** را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند. **دولت موظف** است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید

اصل ۳۱ قانون اساسی

داشتن مسکن متناسب با نیاز، **حق** هر فرد و خانواده ایرانی است. **دولت موظف** است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به خصوص روستائینان و کارگران **زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.**

عدالت اقتصادی

- اصل چهل و سوم:
- برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و **ریشه کن کردن فقر و محرومیت** و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او
- **تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.**
- تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به **اشتغال کامل** و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و **تداول ثروت در دست افراد و گروه های خاص منتهی شود**

اصل ۴۴ قانون اساسی

- نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش **دولتی**، **تعاونی** و **خصوصی** با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است. بخش دولتی شامل:
- کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.
- بخش تعاونی شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می شود.
- **بخش خصوصی** شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می شود که **مکمل فعالیتهای اقتصادی دولتی** و تعاونی است.

سیاست های کلی اصل ۴۴

بند الف: سیاست های کلی توسعه بخش های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی

بند ب: سیاست های کلی بخش تعاونی

بند ج: سیاست های کلی واگذاری فعالیت ها و بنگاه های دولتی

بند ج

- ▶ با توجه به ضرورت شتاب گرفتن رشد و توسعه اقتصادی کشور مبتنی بر اجرای عدالت اجتماعی و فقرزدایی در چارچوب چشم انداز ۲۰ ساله کشور
- ▶ * **تغییر نقش دولت از مالکیت و مدیریت مستقیم بنگاه به سیاستگذاری و هدایت و نظارت**
- ▶ * توانمند سازی بخشهای خصوصی و تعاونی در اقتصاد و حمایت از آن جهت رقابت کالاها در بازارهای بین المللی
- ▶ * آماده سازی بنگاههای داخلی جهت **مواجهه هوشمندانه با قواعد تجارت جهانی در یک فرایند تدریجی و هدفمند.**

واگذاری ۸۰٪ از سهام بنگاههای دولتی مشمول صدر اصل ۴۴

واگذاری ۸۰٪ از سهام بنگاههای دولتی مشمول صدر اصل ۴۴ به بخشهای خصوصی شرکتهای تعاونی سهامی عام و بنگاههای عمومی غیردولتی به شرح ذیل مجاز است:

۱- بنگاههای دولتی که در زمینه معادن بزرگ، صنایع بزرگ و صنایع مادر (از جمله صنایع بزرگ پایین دستی نفت و گاز) فعال هستند به استثنای شرکت ملی نفت ایران و شرکت های استخراج و تولید نفت خام و گاز

۲- **بانکهای دولتی به استثنای بانک مرکزی ج.ا.ا، بانک ملی ایران، بانک سپه، بانک صنعت و معدن، بانک کشاورزی، بانک مسکن و بانک توسعه صادرات**

۳- شرکت های بیمه دولتی به استثنای بیمه مرکزی و بیمه ایران

۴- شرکتهای هواپیمایی و کشتیرانی به استثنای سازمان هواپیمایی کشوری و سازمان بنادر و کشتیرانی

۵- بنگاههای تامین نیرو به استثنای شبکه های اصلی انتقال برق

۶- بنگاههای پستی و مخابراتی به استثنای شبکه های مادر مخابراتی، امور واگذاری فرکانس و شبکه های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی

۷- صنایع وابسته به نیروهای مسلح به استثنای تولیدات دفاعی و امنیتی ضروری به تشخیص فرمانده کل قوا

الزامات واگذاری

- الف) قیمت گذاری سهام از طریق بازار بورس انجام می شود
- ب) فراخوان عمومی با اطلاع رسانی مناسب جهت ترغیب و تشویق عموم به مشارکت و جلوگیری از ایجاد انحصار و رانت اطلاعاتی صورت پذیرد.
- ج) جهت تضمین بازدهی مناسب سهام شرکتهای مشمول واگذاری اصلاحات لازم درخصوص بازار، قیمت گذاری محصولات و مدیریت مناسب براساس قانون تجارت انجام گردد.
- د) واگذاری سهام شرکتهای مشمول طرح در قالب شرکتهای مادر تخصصی و شرکت های زیرمجموعه با کارشناسی همه جانبه صورت گیرد.
- ه) به منظور اصلاح مدیریت و افزایش بهره وری بنگاههای مشمول واگذاری با استفاده از ظرفیتهای مدیریتی کشور اقدامات لازم جهت جذب مدیران با تجربه، متخصص و کارآمد انجام پذیرد.
- و) فروش اقساطی حداکثر ۵٪ از سهام شرکتهای مشمول بند ج به مدیران و کارکنان شرکتهای فوق مجاز است.
- ز) با توجه به ابلاغ بند ج سیاستهای کلی اصل ۴۴ و تغییر وظایف حاکمیتی، دولت موظف است نقش جدید خود در سیاستگذاری، هدایت و نظارت بر اقتصاد ملی را تدوین و اجرا نماید.
- ح) تخصیص درصدی از منابع واگذاری جهت حوزه های نوین با فناوری پیشرفته در راستای وظایف حاکمیتی مجاز است.

